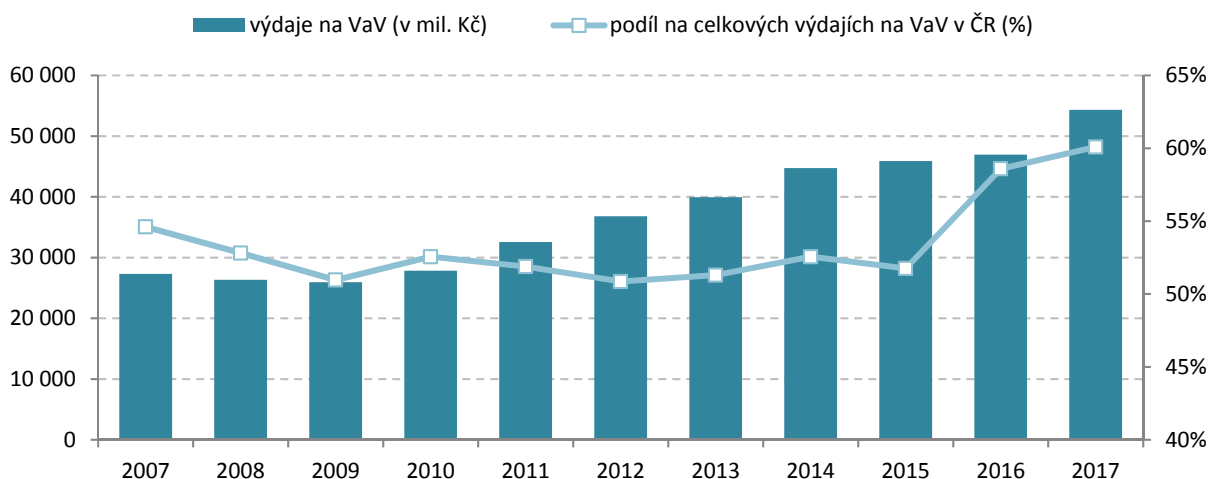

3. Analytická část

3.1 Celková veřejná podpora VaV v soukromých podnicích – základní údaje

V roce 2017 dosáhly celkové výdaje na výzkum a vývoj (ukazatel GERD) v České republice rekordní hodnoty 90,4 mld. Kč, z toho v soukromých podnicích byla na zde provedený výzkum a vývoj (dále jen VaV) vynaložena více než polovina této částky (54,3 mld. Kč). Oproti roku 2016 narostly výdaje na VaV v soukromých podnicích o 15,7 %. Od roku 2010 výdaje soukromých podniků na VaV kontinuálně rostou průměrným ročním tempem ve výši 10 %.

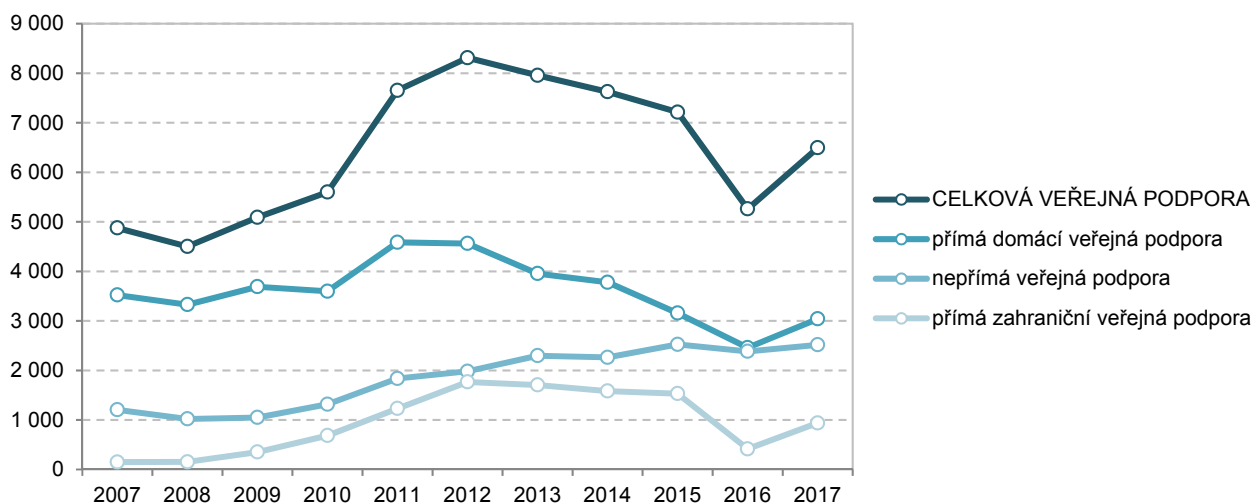
GRAF 1: Výdaje na VaV v soukromých podnicích ČR, 2007–2017

Zdroj dat: ČSÚ – Šetření o VaV (VTR 5-01)

Soukromé podniky získaly v roce 2017 pro své výzkumné a vývojové činnosti veřejnou podporu v souhrnné výši 6,5 mld. Kč. Český stát podpořil VaV prováděný v soukromých podnicích částkou 5,6 mld. Kč, z tohoto formou přímé podpory ze státního rozpočtu ČR podniky obdržely rovné 3 mld. Kč a formou nepřímé podpory prostřednictvím daňových odpočtů výdajů na VaV od základu daně z příjmu získaly podporu ve výši 2,5 mld. Kč. Zahraniční veřejná podpora VaV (zejména z Evropských strukturálních a investičních fondů/ESIF/) dosáhla u soukromých podniků 938 mil. Kč.

GRAF 2: Veřejná podpora VaV v soukromých podnicích ČR (mil. Kč), 2007–2017

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFŘ, ČSÚ – Šetření o VaV (VTR 5-01)

V roce 2017 soukromé podniky prostřednictvím přímé domácí a nepřímé veřejné podpory financovaly 10,2 % ze svých celkových výdajů na VaV. V letech 2007 až 2017 ušetřily tyto podniky díky daňové podpoře VaV více než 20 miliard korun. Ze státního rozpočtu ČR získaly pro svůj výzkum a vývoj 40 miliard korun. Celkem tak český stát během uvedeného období podpořil VaV v soukromých podnicích částkou rovných 60 mld. Kč.

Kromě výše uvedené veřejné podpory z domácích zdrojů, financovaly soukromé podniky svůj VaV také z veřejných zahraničních zdrojů (zejména ESIF). Financování VaV ze zahraničních veřejných zdrojů se v roce 2017 podílelo 1,7 % na celkových výdajích soukromých podniků na VaV, přitom v roce 2016 to bylo pouze 0,9 %. Oproti roku 2016 došlo k razantnímu nárůstu prostředků z evropských fondů (ESIF) o 509 mil. Kč (+135 %). Za posledních deset let (2008 až 2017) získaly soukromé podniky rovných 10 mld. Kč.

TAB 1: Financování VaV v soukromých podnicích ČR z veřejných zdrojů v mil. Kč

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Veřejné zdroje celkem	4 157	4 531	4 875	4 501	5 091	5 599	7 652	8 311	7 956	7 625	7 212	5 259	6 494
Domácí celkem	3 910	4 420	4 726	4 347	4 739	4 914	6 422	6 545	6 251	6 041	5 680	4 843	5 556
Přímá podpora	3 049	3 367	3 522	3 327	3 690	3 597	4 586	4 562	3 954	3 778	3 156	2 459	3 040
Nepřímá podpora	861	1 053	1 204	1 020	1 049	1 317	1 836	1 983	2 297	2 263	2 525	2 384	2 516
Zahraniční	247	111	148	154	352	684	1 230	1 766	1 705	1 583	1 532	415	938

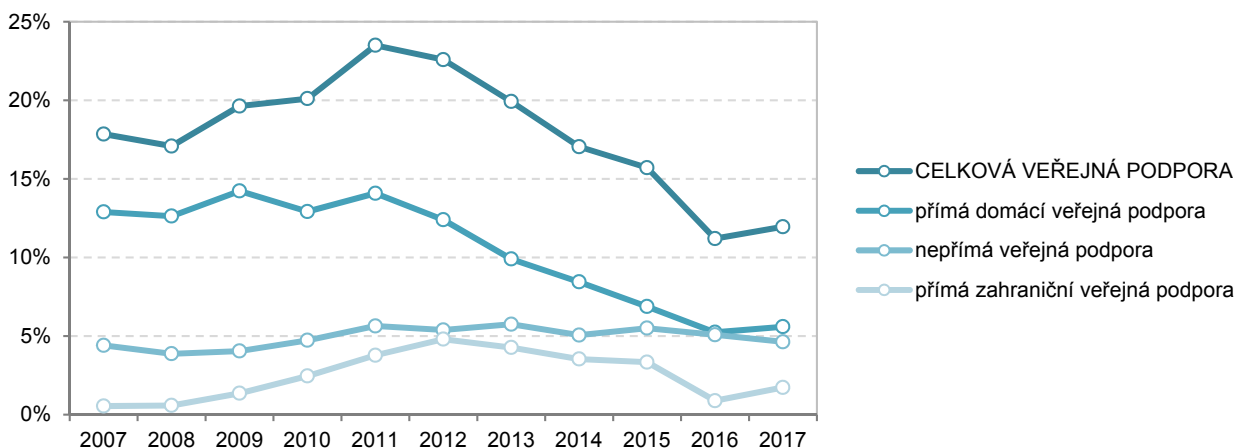
TAB 2: Financování VaV v soukromých podnicích ČR z veřejných zdrojů jako procentní podíl na celkových podnikových výdajích na VaV

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Veřejné zdroje celkem	20,1%	18,8%	17,8%	17,1%	19,6%	20,1%	23,5%	22,6%	19,9%	17,0%	15,7%	11,2%	12,0%
Domácí celkem	19,0%	18,3%	17,3%	16,5%	18,3%	17,7%	19,7%	17,8%	15,7%	13,5%	12,4%	10,3%	10,2%
Přímá podpora	14,8%	13,9%	12,9%	12,6%	14,2%	12,9%	14,1%	12,4%	9,9%	8,4%	6,9%	5,2%	5,6%
Nepřímá podpora	4,2%	4,4%	4,4%	3,9%	4,0%	4,7%	5,6%	5,4%	5,8%	5,1%	5,5%	5,1%	4,6%
Zahraniční	1,2%	0,5%	0,5%	0,6%	1,4%	2,5%	3,8%	4,8%	4,3%	3,5%	3,3%	0,9%	1,7%

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ – Šetření o VaV (VTR 5-01)

Následující graf ukazuje vývoj podílového zastoupení jednotlivých typů veřejné podpory VaV na celkových výdajích soukromých podniků na VaV. Podíl přímé veřejné podpory VaV začal v roce 2012 klesat. V roce 2016 došlo k vyrovnání podílů přímé (rozpočtové) podpory VaV a nepřímé (daňové) podpory VaV. V roce 2017 se změnil negativní trend a přímá veřejná podpora VaV opět začala růst. Meziročně se zvýšila o 581 mil. Kč (o 24 %). Zvýšil se i podíl této podpory VaV na celkových výdajích na VaV. Naopak v případě daňové podpory VaV se podíl snížil na 4,6 % (z 5,1 % v roce 2016).

GRAF 3: Financování VaV v soukromých podnicích ČR z veřejných zdrojů – podíl na celkových výdajích soukromých podniků na VaV (BERD), 2007–2017

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ – Šetření o VaV (VTR 5-01)

Zaměříme-li se na podíl financování VaV soukromých podniků veřejnými domácími zdroji na celkových výdajích státního rozpočtu ČR, dosáhlo toto financování v roce 2017 výše 0,43 %, na kterém se podílela přímá podpora VaV 0,24 % a nepřímá veřejná podpora VaV 0,20 %. Nejvyššího podílu veřejné podpory VaV na státním rozpočtu ČR (0,57 %) bylo dosaženo v roce 2012. Podíl od tohoto roku až do roku 2016 postupně klesal z důvodu snižujícího se podílu přímé domácí veřejné podpory VaV. Pokles přímé veřejné podpory nebyl v dostatečné míře kompenzován nárůstem nepřímé veřejné podpory.

Přímá zahraniční podpora dosáhla v roce 2017 v relaci ke státnímu rozpočtu ČR podílu pouhých 0,07 %, přitom v přechodném roce to bylo ještě o polovinu méně (0,03 %). Maximálních hodnot bylo dosaženo v letech 2012 a 2013, kdy tento podíl činil 0,15 %.

TAB 3: Financování VaV v soukromých podnicích ČR z veřejných zdrojů – základní poměrové ukazatele

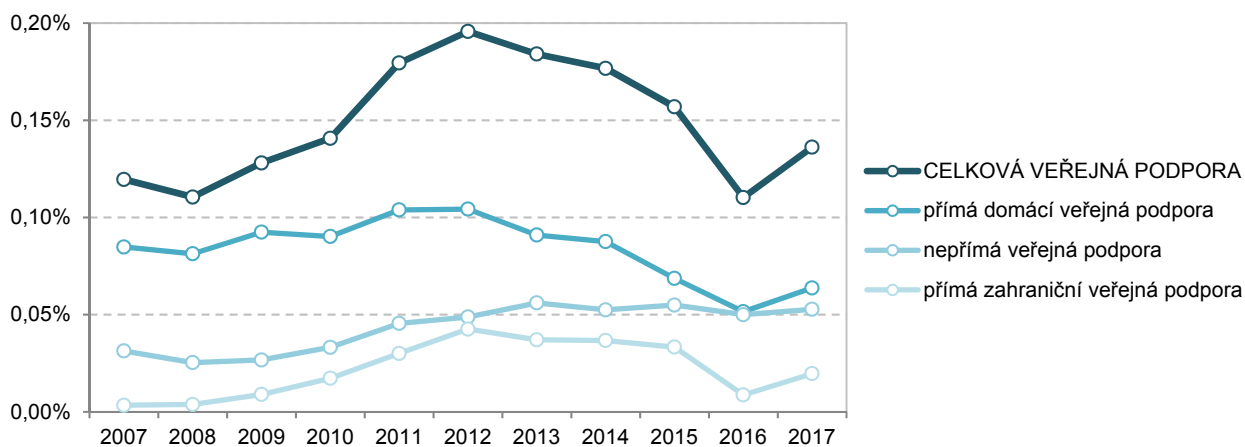
a) podíl na celkových výdajích ze státního rozpočtu ČR	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Veřejné zdroje celkem	0,45%	0,44%	0,45%	0,42%	0,44%	0,48%	0,66%	0,72%	0,68%	0,63%	0,56%	0,43%	0,51%
Domácí celkem	0,42%	0,43%	0,43%	0,40%	0,41%	0,42%	0,56%	0,57%	0,53%	0,50%	0,44%	0,40%	0,43%
Přímá podpora	0,33%	0,33%	0,32%	0,31%	0,32%	0,31%	0,40%	0,40%	0,34%	0,31%	0,24%	0,20%	0,24%
Nepřímá podpora	0,09%	0,10%	0,11%	0,09%	0,09%	0,11%	0,16%	0,17%	0,20%	0,19%	0,19%	0,20%	0,20%
Zahraniční	0,03%	0,01%	0,01%	0,01%	0,03%	0,06%	0,11%	0,15%	0,15%	0,13%	0,12%	0,03%	0,07%

b) podíl na HDP ČR	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Veřejné zdroje celkem	0,13%	0,13%	0,13%	0,11%	0,13%	0,14%	0,19%	0,20%	0,19%	0,18%	0,16%	0,11%	0,13%
Domácí celkem	0,12%	0,13%	0,12%	0,11%	0,12%	0,12%	0,16%	0,16%	0,15%	0,14%	0,12%	0,10%	0,11%
Přímá podpora	0,09%	0,10%	0,09%	0,08%	0,09%	0,09%	0,11%	0,11%	0,10%	0,09%	0,07%	0,05%	0,06%
Nepřímá podpora	0,03%	0,03%	0,03%	0,03%	0,03%	0,03%	0,05%	0,05%	0,06%	0,05%	0,05%	0,05%	0,05%
Zahraniční	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,01%	0,02%	0,03%	0,04%	0,04%	0,04%	0,03%	0,01%	0,02%

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ – Šetření o VaV (VTR 5-01), ČSÚ – Národní účty

Celkový objem veřejné podpory VaV, na níž dosáhly soukromé podniky v roce 2017, odpovídala podílu 0,14 % hrubého domácího produktu (dále HDP¹). V případě přímé (rozpočtové) podpory VaV podíl dosáhl 0,06 % a nepřímé (daňové) podpory VaV pak 0,05 %. Podíl zahraniční podpory VaV u soukromých podniků na HDP byl výrazně nižší (0,02 %) než u obou zmíněných forem domácí podpory.

GRAF 4: Financování VaV v soukromých podnicích ČR z veřejných zdrojů – podíl na HDP, 2007–2017

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ – Šetření o VaV (VTR 5-01), Národní účty (HDP)

¹ Makroekonomické údaje jsou v tabulkové podobě dostupné na stránkách ČSÚ.

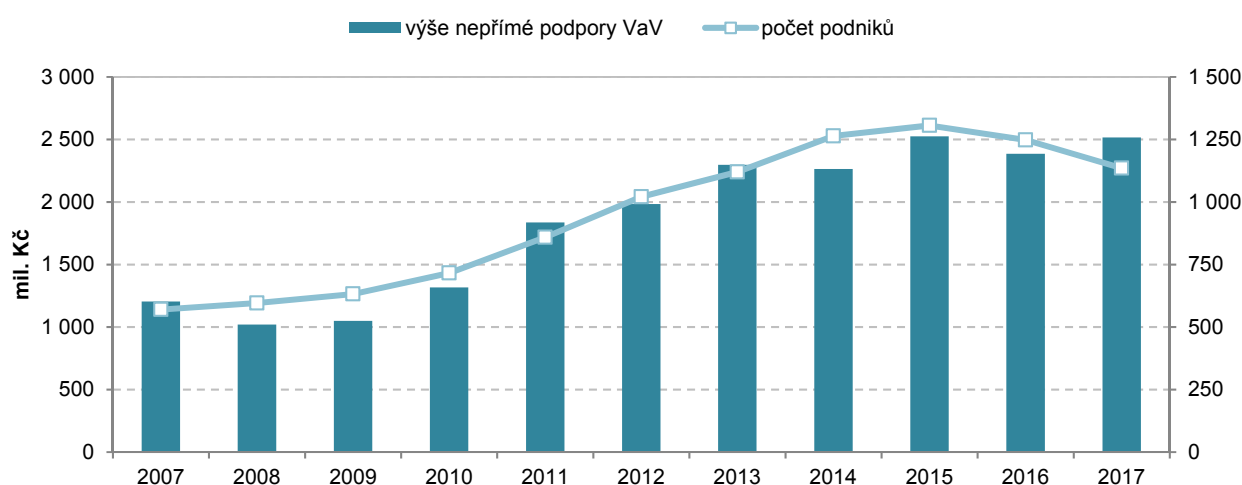
<http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu> nebo https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr

3.2 Nepřímá veřejná podpora VaV v soukromých podnicích – základní údaje

Instrument nepřímé veřejné podpory výzkumu a vývoje byl v České republice zaveden v roce 2005, kdy podniky provádějící výzkum a vývoj mohly poprvé odečíst své náklady (výdaje) související s realizací VaV projektů od základu daně z příjmu. V období let 2005 až 2015 počet soukromých podniků, které pro své výzkumné a vývojové činnosti využily daňovou podporu VaV kontinuálně rostl průměrným ročním tempem ve výši 11 %. Rostoucí trend skončil v roce 2015.

Pokud v roce 2005 využilo odečet výdajů na VaV celkem 454 podniků, pak v roce 2017 jich bylo 1 135, tedy 2,5x více. Oproti roku 2016 došlo ale ke snížení počtu soukromých podniků, které využily daňovou podporu VaV, o 9 % (o 113 subjektů). Jedná se v pořadí o druhý výraznější pokles počtu soukromých podniků využívajících nepřímou veřejnou (daňovou) podporu VaV od zavedení této podpory VaV v ČR. Nejvyšší meziroční nárůst počtu soukromých podniků, které využily tento typ veřejné podpory VaV, byl zaznamenán mezi roky 2010 a 2011, a to ve výši 20 %.

GRAF 5: Nepřímá veřejná podpora VaV a počet soukromých podniků, které uplatnily daňové zvýhodnění VaV, 2007–2017

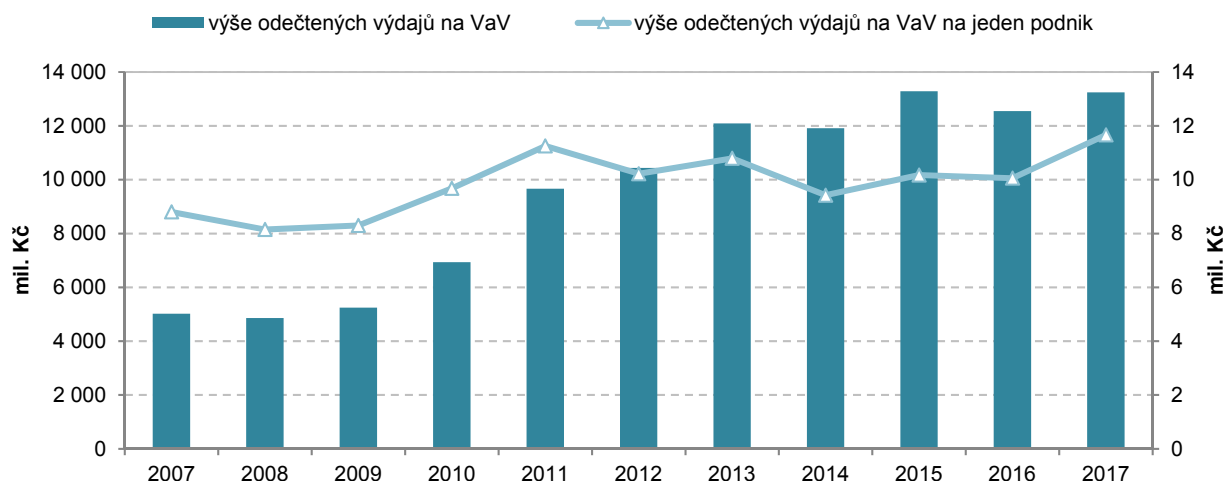

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR

S narůstajícím počtem podniků využívajících nepřímou veřejnou podporu VaV rostly rovněž souhrnné odečtené výdaje na VaV, i když nikoliv kontinuálně jako v případě ukazatele počtu soukromých podniků využívajících daňovou podporu VaV. Po roce 2010, kdy se daňová sazba právnických osob ustálila na hodnotě 19 %, rostla výše nepřímé veřejné podpory VaV nepřetržitě až do roku 2013, následně přichází trend střídání poklesů (roky 2014, 2016) a nárůstů (roky 2015, 2017). V roce 2017 poklesl počet soukromých podniků, které pro svůj výzkum a vývoj využily nepřímou podporu VaV, ale zvýšil se objem odečtených výdajů na VaV a tím i částka uplatněné daňové podpory VaV.

Zatímco v roce 2005 byly od základu daně v daňových přiznáních podniků odečteny výdaje na VaV v souhrnném objemu 3,2 mld. Kč, čímž byla získána nepřímá veřejná podpora VaV² v hodnotě 819 mil. Kč, v roce 2017 dosáhly odečtené výdaje 13,2 mld. Kč. Při dané sazbě daně právnických osob činila výše nepřímé veřejné podpory VaV 2,5 mld. Kč. Srovnáme-li hodnotu s rokem 2016, vzrostla podpora o 5,5 % (o 131 mil. Kč). Za období let 2007 až 2017 ušetřily soukromé podniky díky daňové podpoře VaV částku 20,4 mld. Kč. Od základu daně odečetly výdaje na VaV v celkovém objemu 105 mld. Kč, z toho velké podniky s více než 250 zaměstnanci uplatnily rovných 74 mld. Kč.

² Výpočet nepřímé veřejné podpory VaV (**NVPVaV = uplatněné náklady (výdaje) na VaV * sazba daně právnických osob**) je odvislý od sazby daně právnických osob. Ta se v jednotlivých letech měnila. V roce 2005 byla daňová sazba na úrovni 26 %, následně klesala až na 19 % v letech 2010–2017. Pokud by byla sazba daně v roce 2005 nynějších 19 %, dosáhla by výše nepřímé veřejné podpory VaV nikoliv zmíněných 819 mil. Kč, ale pouhých 608 mil. Kč. Byla by tedy o 211 mil. Kč nižší.

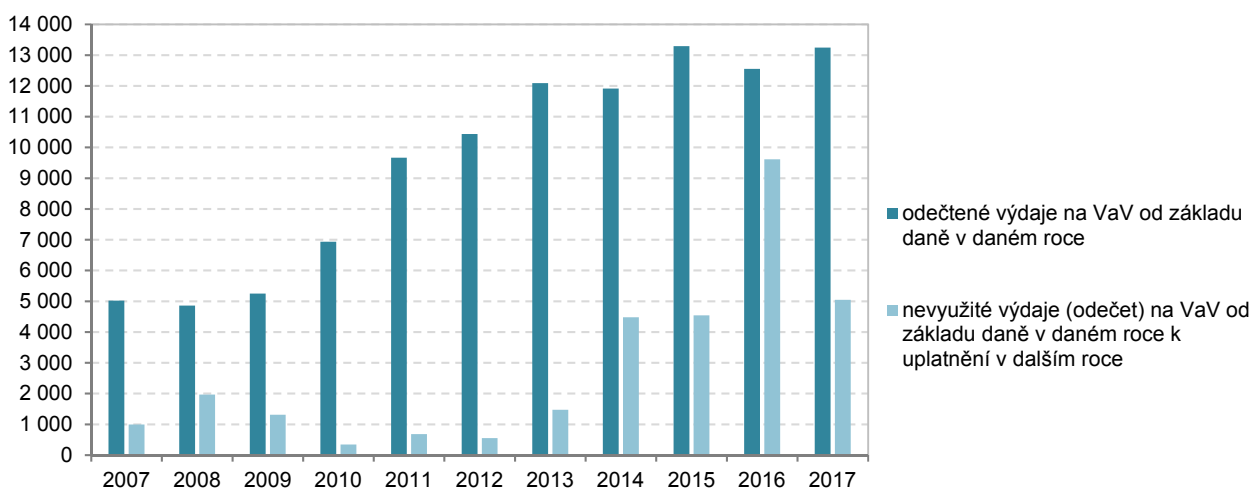
GRAF 6: Výše odečtených výdajů (nákladů) na VaV u soukromých podniků, 2007–2017

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR

V roce 2017 byla průměrná výše odpočtu výdajů na VaV připadající na jeden podnik 11,7 mil Kč, což byl doposud nejvyšší zaznamenaný průměrný odečet připadající na jeden podnik.

Pokud bychom brali v potaz pouze soukromé podniky, u nichž máme podrobné informace o jejich prováděném VaV z ročního statistického šetření o výzkumu a vývoji VTR 5-01, využilo by v roce 2017 možnosti daňového odpočtu výdajů na VaV 32,9 % těchto podniků. V roce 2010 to byla jedna čtvrtina. V roce 2017 soukromé podniky preferovaly přímou veřejnou podporu VaV před nepřímou podporou. V uvedeném roce participovalo na projektech financovaných z veřejných rozpočtů 40 % soukromých podniků. Zajímavá je rovněž skutečnost, že mezi soukromými podniky, které byly sledovány v rámci šetření o výzkumu a vývoji, jich třetina nevyužila žádnou formu veřejné podpory VaV (tzn. ani zahraniční). Obě formy veřejné podpory VaV současně využilo naopak 6,6 % soukromých podniků.

V roce 2017 dosáhl podíl neuplatněných výdajů na VaV od základu daně (tj. převedených do dalších let) na odečtených výdajích uplatněných v daňovém přiznání v daném roce 38 %. V předchozím roce tento podíl činil rekordních 77 %. Nejnižší podíl ve výši 5 % byl zaznamenán v roce 2010.

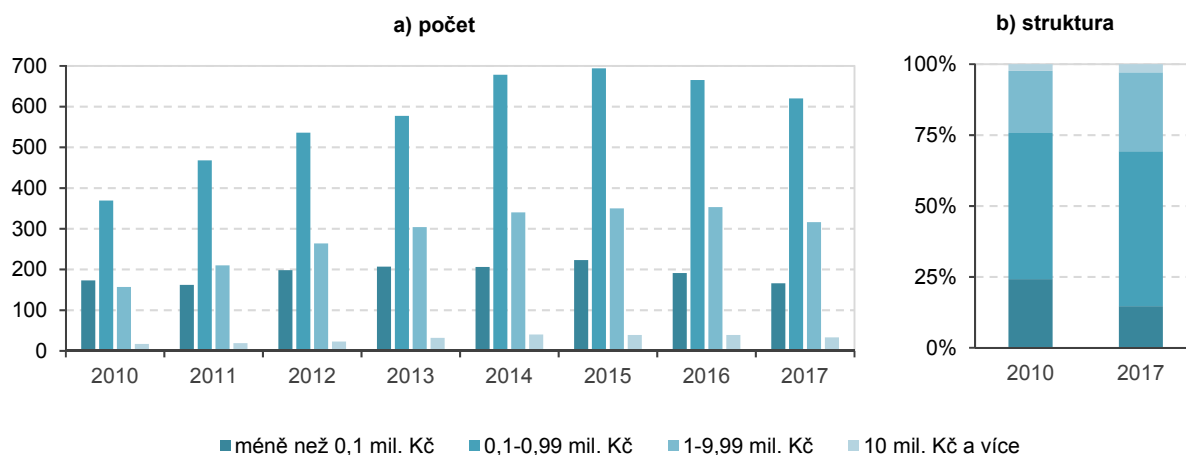
GRAF 7: Výše odečtených výdajů (nákladů) na VaV u soukromých podniků dle roku uplatnění odečtu od základu daně (mil. Kč), 2007–2017

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR

V dalším textu bude analyzován pouze ukazatel nepřímé veřejné podpory VaV. Údaje o objemu odečtených výdajů na VaV v různých členěních naleznete v tabulkové příloze.

Mezi soukromými podniky, které v roce 2017 uplatnily daňový odpočet výdajů na VaV, tímto způsobem ušetřilo méně než milion korun 69 % podniků. Tato skutečnost souvisí i s tím, že v České republice tři čtvrtiny podniků provádějících VaV za tuto činnost utratilo v roce 2017 méně než 10 mil. Kč. Naopak nepřímou veřejnou podporu VaV přesahující 10 mil. Kč získala jen 3 % (33) soukromých podniků, z toho 24 z nich mělo zahraniční vlastníky. Nejvíce podniků (620) ušetří daňovým odečtem výdajů na VaV částku v rozmezí 0,1 až 0,99 mil. Kč. Jednalo se v převážně o střední podniky s 50 až 249 zaměstnanci.

GRAF 8: Soukromé podniky využívající nepřímou veřejnou podporu VaV podle její výše, 2010–2017

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

Zajímavá je skutečnost, že zatímco mezi podniky pod zahraniční kontrolou, jež uplatnily daňový odpočet VaV, ušetřila v roce 2017 téměř polovina částku přesahující milion korun, mezi domácími podniky dosáhla srovnatelné úspory jen čtvrtina (24 %). Na nepřímou veřejnou podporu přesahující 10 mil. Kč dosáhlo 1 % soukromých domácích podniků. Ve skupině podniků pod zahraniční kontrolou to bylo 7 %.

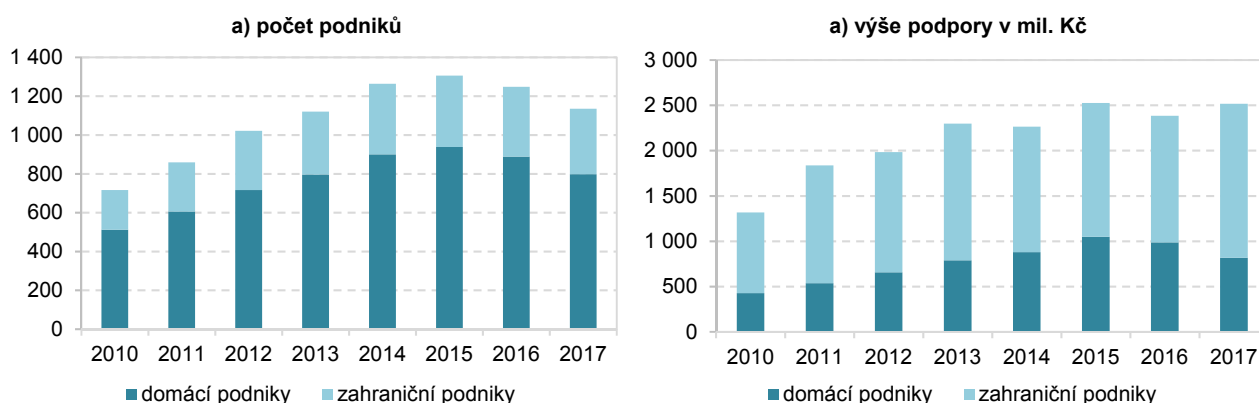
Mezi soukromými podniky³ využívajícími nepřímou podporu VaV z hlediska jejich počtu dlouhodobě převažují subjekty v domácím vlastnictví nad podniky pod zahraniční kontrolou. V roce 2017 jich bylo 2,4krát více. Tato skutečnost odráží rozdělení celkového počtu podniků provádějících VaV na území ČR.

V rámci ročního šetření o výzkumu a vývoji (VTR 5-01) bylo zjištěno, že počet domácích podniků provádějících VaV je výrazně vyšší než počet podniků pod zahraniční kontrolou. V posledních pěti letech na jeden podnik pod zahraniční kontrolou provádějící VaV připadaly tři soukromé domácí podniky. Ze soukromých podniků, u kterých za rok 2017 byly známy podrobné údaje o jejich VaV činnosti z šetření VTR 5-01, nepřímou veřejnou podporu využily častěji zahraniční podniky (42 %) než domácí (30 %).

Jak bylo uvedeno dříve, soukromé domácí podniky využívají, oproti podnikům pod zahraniční kontrolou, v mnohem vyšší míře přímou veřejnou podporu. Z důvodů exkluzivity (viz metodická část) nemohou využít na výzkumné a vývojové projekty podpořené přímo ze státního rozpočtu nebo ze zdrojů Evropské unie (např. Evropské strukturální a investiční fondy) zároveň podporu nepřímou.

³ Kromě soukromých podniků mohou využívat nepřímou veřejnou podporu VaV i ostatní právnické osoby, mezi které patří například podniky veřejné. Jejich počet, jak již bylo uvedeno výše, je však velmi nízký a s těmito subjekty v analýze dále nepracujeme. Daňovou podporu VaV v roce 2017 využilo pouze 6 veřejných podniků ze 44, které prováděly VaV. Z pohledu souhrnné částky veřejné nepřímé podpory (2,5 mld. Kč) si odečetly zanedbatelných 3,6 mil. korun. Tyto podniky jednoznačně preferují přímou veřejnou podporu VaV.

GRAF 9: Soukromé podniky využívající nepřímou veřejnou podporu VaV podle jejich vlastnictví (počet a výše podpory), 2010–2017

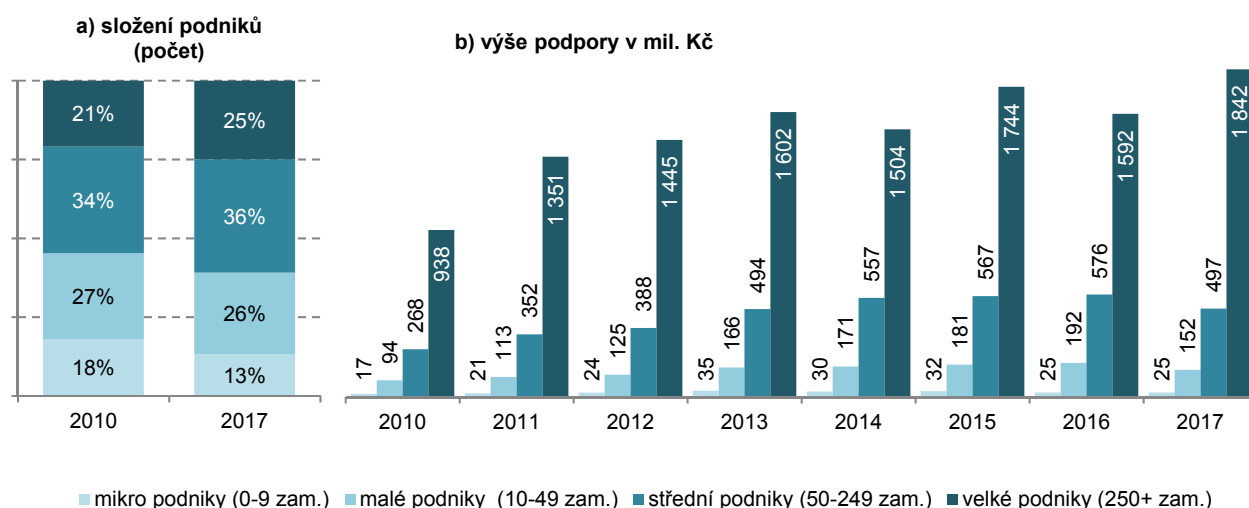

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

V roce 2017 připadla v průměru na jeden podnik nepřímá veřejná podpora VaV ve výši 2,2 mil. Kč. U soukromých zahraničních podniků to bylo dvakrát více. U soukromých domácích podniků byla průměrná částka nižší (1 mil. Kč), a to z důvodu vyššího počtu podniků (také vyššího zastoupení mikro a malých podniků) a nižší celkové částky nepřímé podpory VaV než u zahraničních podniků.

Odpočty výdajů na VaV a z nich odvozená nepřímá veřejná podpora VaV nebyly uplatňovány rovnoměrně ve všech velikostních skupinách podniků⁴. Nejvyšší počet soukromých podniků, které v roce 2017 uplatnily odpočty výdajů na VaV, byl zaznamenán v kategorii středně velkých podniků (408; 35,9 % z celkového počtu soukromých podniků využívajících daňovou podporu VaV). Střední podniky početně převažují i mezi jednotkami provádějícími VaV na území České republiky. Uvedená skupina soukromých podniků získala druhou nejvyšší částku nepřímé podpory VaV (497 mil. Kč; 19,8 % z celkové výše nepřímé veřejné podpory VaV). Druhou nejpočetnější velikostní skupinou uplatňující daňové zvýhodnění VaV tvořily malé podniky, které uplatnily odečet výdajů na VaV ve 294 případech a získaly tak nepřímou podporu VaV ve výši 152 mil. Kč.

GRAF 10: Soukromé podniky využívající nepřímou veřejnou podporu VaV podle jejich velikosti (počet a výše podpory), 2010–2017

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

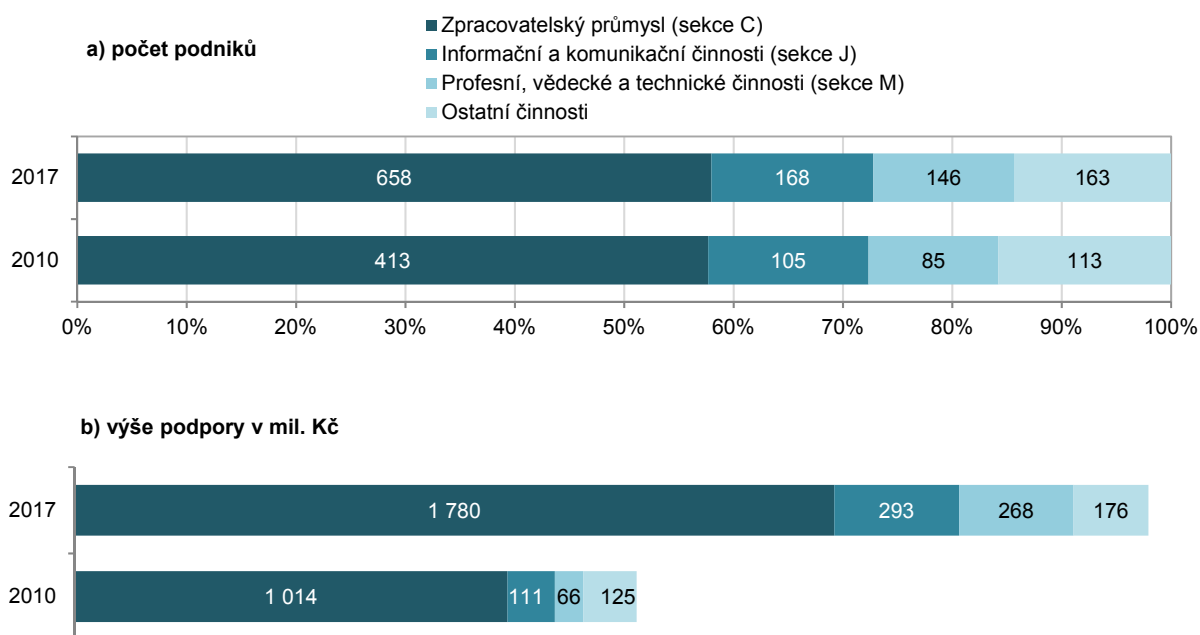
⁴ Podniky byly z hlediska velikosti rozčleněny do následujících skupin: mikro (velmi malé) podniky (0-9 zaměstnanců), malé podniky (10-49 zaměstnanců), střední podniky (50-249 zaměstnanců) a velké podniky (250 a více zaměstnanců).

Velké podniky mnohem častěji, a to především u podniků pod zahraniční kontrolou, preferují nepřímou veřejnou podporu VaV před přímou veřejnou podporou. V roce 2017 využilo nepřímou veřejnou podporu VaV 283 velkých podniků, které nárokovaly daňovou podporu VaV v objemu 1,8 mld. Kč, což představuje více než tři čtvrtinový podíl z celkové částky nepřímé veřejné podpory u soukromých podniků. Na jeden podnik tak v průměru připadala daňová podpora VaV ve výši 6,5 mil. Kč. U středních podniků to bylo více než 5krát méně.

Oproti roku 2016 došlo k poklesu počtu soukromých podniků využívajících pro svůj VaV nepřímou veřejnou podporu ve všech velikostních skupinách (kromě mikro podniků), nejvíce pak v kategorii malých podniků (meziroční pokles o 14 %) a dále středních podniků (méně o 11 %). Výše nepřímé veřejné podpory VaV ve srovnání s předchozím rokem 2016 nejméně vzrostla v kategorii velkých podniků (v absolutním vyjádření o 250 mil. Kč; o 16 %). V ostatních velikostních kategoriích nepřímá podpora VaV poklesla, nejvíce pak u malých podniků o 21 % (-40 mil. Kč). U středních podniků meziročně poklesla výše nepřímé podpory VaV o 14 % (-79 mil. Kč).

Sledujeme-li daňovou podporu VaV z hlediska ekonomické činnosti podniků, tak zjistíme, že z celkového počtu podniků uplatňujících daňový odečet výdajů na VaV jich více než polovina působila ve zpracovatelském průmyslu (CZ-NACE C). V roce 2017 v dané sekci žádalo o daňový odpočet výdajů na VaV 658 soukromých podniků⁵, tj. 2krát více než v roce 2007. Uvedené podniky získaly daňovou podporu VaV ve výši 1,8 mld. Kč⁶. V průměru získal podnik ve zpracovatelském průmyslu nepřímou veřejnou podporu VaV ve výši 2,7 mil. Kč.

GRAF 11: Soukromé podniky využívající nepřímou veřejnou podporu VaV podle odvětvových sekcí klasifikace CZ-NACE (počet a výše podpory), 2010 a 2017

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

Daňová podpora VaV je také důležitá pro soukromé podniky působící v oblasti Informačních a komunikačních činností, zkráceně poskytování IT služeb [CZ-NACE J] a oblasti Profesionálních, vědeckých a technických činností [CZ-NACE M]. V oblasti poskytování IT služeb využilo v roce 2017 daňové zvýhodnění VaV 168 podniků, které získaly nepřímou veřejnou podporu VaV ve výši 293 mil. Kč. Oproti předcházejícímu roku využilo možnosti odečíst výdaje na VaV od základu daně o 12 soukromých podniků méně a poklesla i částka nepřímé podpory VaV o 14 % (v absolutním vyjádření o 48 mil. Kč méně).

⁵ Ve zpracovatelském průmyslu využilo nepřímou veřejnou podporu VaV 257 středních a 218 velkých podniků. Rovných 68 % podniků spadalo do kategorie soukromých domácích podniků.

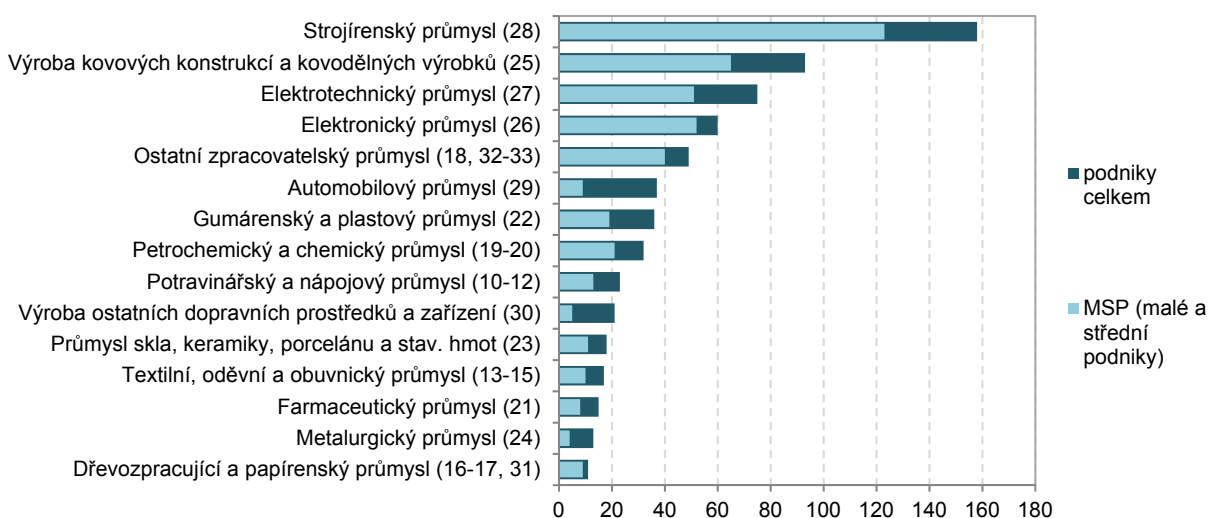
⁶ Podniky odečetly výdaje na výzkum a vývoj v objemu 9,4 mld. Kč. Více než v roce 2016.

U podniků v CZ-NACE M využilo daňovou podporu VaV 146 podniků (částka daňové podpory VaV – 268 mil. Kč). Podniky zařazené v sekci M klasifikace CZ-NACE využívají častěji přímou veřejnou podporu VaV než nepřímou. To je dáno především tím, že v této odvětvové sekci se nacházející i podniky s převažující ekonomickou činností v oblasti výzkumu a vývoje (CZ-NACE 72) – soukromé výzkumné organizace, které jsou často příjemci přímé veřejné podpory VaV. V sekci Profesních, vědeckých a technických činností došlo ve srovnání s rokem 2016 k nárůstu poskytnuté částky daňové podpory VaV o 5 % (v absolutním vyjádření o 13 mil. Kč).

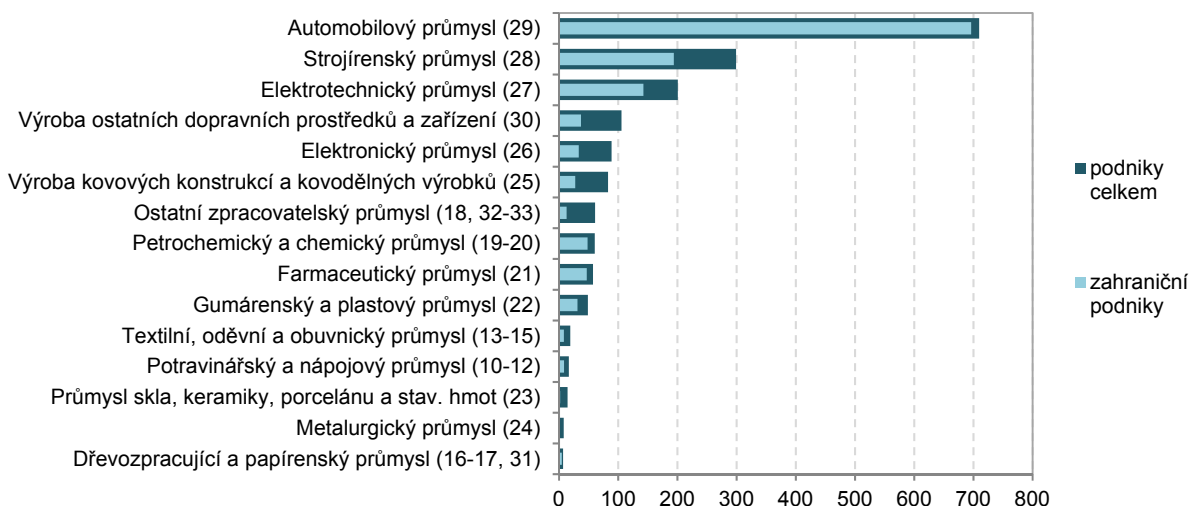
Jestliže v roce 2007 nevyužil možnosti odpočtu výdajů na VaV žádný podnik v sekci Peněžnictví a pojišťovnictví (CZ-NACE K), pak v roce 2017 to bylo 25 podniků. Částka daňové podpory VaV dosáhla 65 mil. Kč. Podniky (zejména bankovní instituce) z této sekce se naučily využívat daňové podpory VaV a preferují tento nástroj před přímou veřejnou podporou VaV, kterou v roce 2017 nevyužil ani jeden z nich.

GRAF 12: Soukromé podniky využívající nepřímou veřejnou podporu VaV ve zpracovatelském průmyslu podle odvětví klasifikace CZ-NACE, 2017

a) počet podniků

b) výše podpory v mil. Kč

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

Ve zpracovatelském průmyslu uplatnily daňový odečet výdajů na VaV nejvíce soukromé podniky (158 subjektů) ve strojírenském průmyslu (CZ-NACE 28). Ze všech podniků provádějících VaV ve strojírenském průmyslu, o kterých máme informace ze šetření o výzkumu a vývoji (VTR 5-01), využila v roce 2017 nepřímou veřejnou podporu VaV méně než polovina (41 %). Podniky v tomto odvětví nárokovaly daňovou podporu pro své výzkumné a vývojové činnosti ve výši 299 mil. Kč.

Ze všech odvětví zpracovatelského průmyslu uplatnily vůbec nejvyšší částku daňové podpory VaV (710 mil. Kč) podniky působící v automobilovém průmyslu (CZ-NACE 29). Uvedenou částku obdrželo celkem 37 soukromých podniků. Na jeden podnik tak v průměru připadlo 19,2 mil. Kč⁷. Z uvedeného celkového počtu podniků, které uplatnily odečet výdajů VaV v tomto odvětví, jich 28 spadalo do kategorie velkých podnikatelských subjektů. Zbytek tvořily malé a střední subjekty. Z pohledu vlastnictví početně o polovinu převažovaly zahraniční podniky (26) nad domácími (11).

Pokud v automobilovém průmyslu početně nejvíce využívají daňovou podporu VaV velké podniky, pak naopak v odvětví zabývající se výrobou počítačů, elektronických a optických přístrojů či zařízení, potažmo elektronickém průmyslu (CZ-NACE 26), jsou to malé a střední soukromé podniky (87 % z celkového počtu podniků v tomto odvětví).

Nejméně nepřímé veřejné podpory VaV bylo zjištěno v odvětvích s nízkou intenzitou VaV, kam se řadí Dřevozpracující a papírenský průmysl (CZ-NACE 16-17, 31) a Metalurgický průmysl (CZ-NACE 24). V uvedených odvětvích nepřímá podpora VaV nepřesáhla hranici 10 mil. Kč. Ostatní odvětví zpracovatelského průmyslu byla uvedena v grafu č. 12 na předchozí stránce.

Porovnáním počtu soukromých podniků, které v roce 2017 využily daňovou podporu VaV v jednotlivých krajích ČR zjistíme, že nejvíce jich sídlilo v Praze (318). Za hlavním městem následují Jihomoravský kraj se 150 podniky a Moravskoslezský kraj se 111 podniky. Nejméně subjektů, které uplatnily odečet výdajů na VaV, pocházelo z Karlovarského kraje (pouhých 9 podniků). Rozložení podniků napříč regiony z velké části odráží celkové rozložení soukromých podniků provádějících VaV, což lze doložit daty ze šetření o výzkumu a vývoji (VTR 5-01).

Mezi soukromými podniky, které v roce 2017 využily možnosti uplatnit daňové odpočty výdajů na VaV, převažovaly ve všech krajích, kromě hlavního města Prahy, podniky působící ve zpracovatelském průmyslu (CZ-NACE C). Pro Prahu je charakteristické silné zastoupení firem provádějících výzkum a vývoj v oblasti informačních a komunikačních technologií (CZ-NACE J). Výzkumem a vývojem se v tomto odvětví zabývalo 140 z celkového počtu 580 soukromých podniků v tomto kraji.

Z celkové částky nepřímé veřejné podpory VaV získané soukromými podniky v ČR, připadla téměř třetina (717 mil. Kč) podnikům sídlícím v hlavním městě. Z této částky získaly jednu čtvrtinu (186 mil. Kč) podniky v oblasti IT služeb (CZ-NACE J). Soukromé podniky ve zpracovatelském průmyslu nárokovaly daňovou podporu VaV ve výši 223 mil. Kč (31 % v rámci kraje).

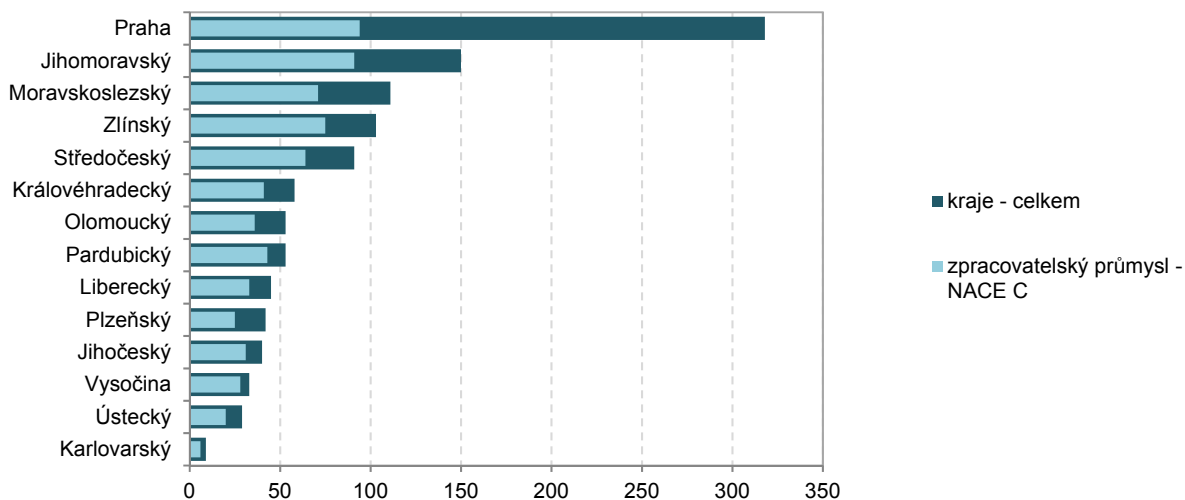
Hranici půl miliardy Kč překonal již pouze Středočeský kraj (629 mil. Kč). Téměř veškerou daňovou podporu VaV (97 %; 608 mil. Kč) v tomto kraji získaly podniky ve zpracovatelském průmyslu. Významnou roli hrají zejména podniky provádějící VaV v odvětví automobilového průmyslu. Převážná část nepřímé veřejné podpory VaV ve Středočeském kraji směřovala do podniků pod zahraniční kontrolou (94 %; 591 mil. Kč). Oproti předchozímu roku 2016 vzrostla nepřímá veřejná podpora VaV v tomto kraji o výrazných 49 % (absolutně o 208 mil. Kč).

⁷ V tomto významném odvětví českého průmyslu soukromé podniky odečetly výdaje na VaV v objemu 3,7 mld. Kč, což představuje rovných 28 % z celkové odečtené částky výdajů na VaV soukromých podniků v ČR.

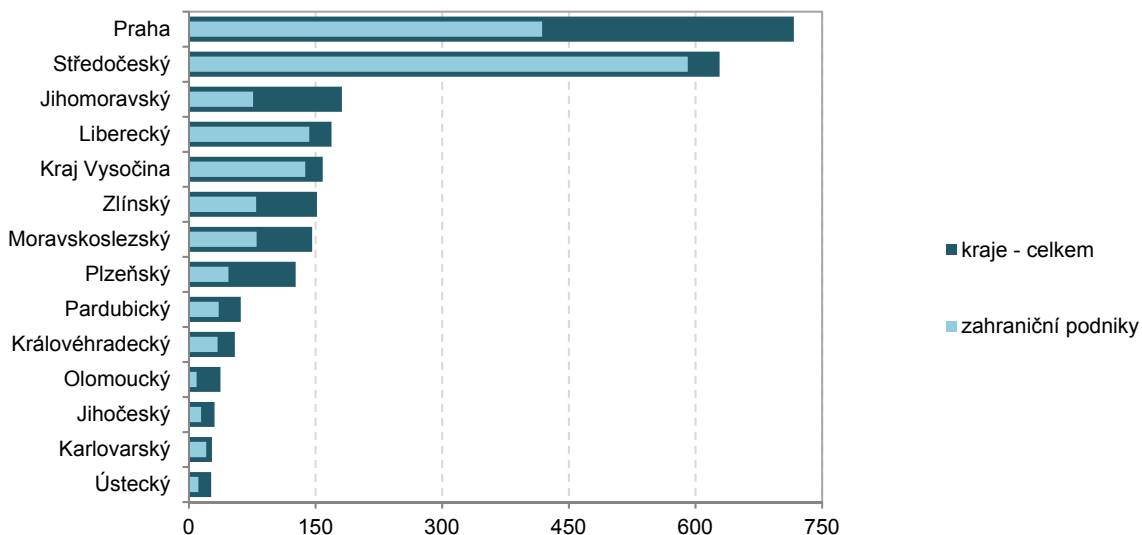

GRAF 13: Soukromé podniky využívající nepřímou veřejnou podporu VaV podle krajů, 2017

a) počet podniků

b) výše podpory v mil. Kč

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

3.3 Nepřímá veřejná podpora VaV v mezinárodním kontextu

Daňové pobídky a úlevy pro výzkum a vývoj jsou v zemích OECD hojně využívaným nástrojem veřejné podpory VaV v podnikové sféře (blíže viz příloha č. 4). S výjimkou osmi⁸ zemí mohou podniky v zemích OECD využít některou z možností daňové podpory VaV. Mezi země, v nichž daňová podpora VaV není zatím zavedena, patří i Německo – hlavní obchodní partner České republiky. Pro mezinárodní srovnání se používají následující tři ukazatele: výše nepřímé veřejné podpory VaV v paritě kupní síly v USD, podíl nepřímé veřejné podpory VaV na hrubém domácím produktu (HDP) a podíl nepřímé veřejné podpory VaV na celkových výdajích na VaV v podnikatelském sektoru (BERD).

3.3.1 Podíl nepřímé veřejné podpory VaV na hrubém domácím produktu

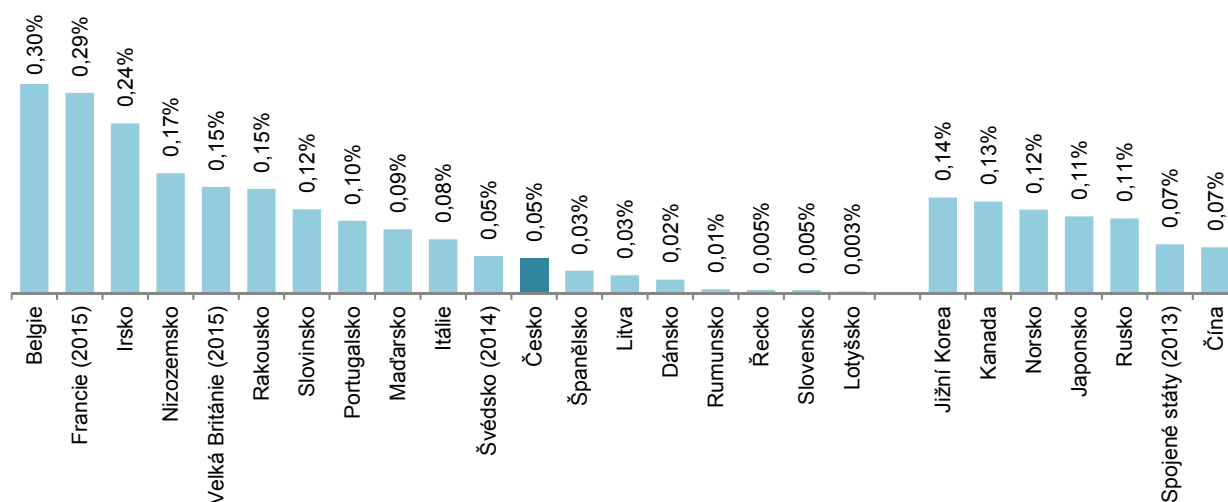
Nejvyšší podíl nepřímé veřejné podpory VaV ve vztahu k HDP byl v roce 2016 z vybraných zemí OECD dosažen v Belgii (0,30 %). Vysoký podíl byl také zaznamenán ve Francii (0,29 %) a Irsku (0,24 %). V uvedených zemích obdržely podniky formou daňové podpory VaV více než dvakrát větší příspěvek než v případě přímé domácí veřejné podpory. Česká republika se s podílem nepřímé veřejné podpory VaV k HDP ve výši 0,05 % ocitla na úrovni Švédska (0,05 %, rok 2014) a Španělska (0,03 %). V rámci nových členských zemí EU, které přistoupily do EU v roce 2004, jsou na tom lépe než ČR pouze Slovinsko (0,12 %) a Maďarsko (0,09 %), které mají více než dvojnásobný podíl než ČR. Slovensko má naopak oproti ČR výrazně menší podíl (0,005 %).

V zemích, které vstoupily do EU po roce 2004, není zatím daňová podpora VaV příliš využívána. V Bulharsku a Chorvatsku není tento nástroj zatím vůbec zaveden. V Rumunsku dosahuje hodnota podílu na HDP úrovně jednotek promile.

V Číně dosáhl podíl nepřímé veřejné podpory VaV na HDP v roce 2016 podílu 0,07 %. Z asijských ekonomik zaznamenala nejvyšší podíl nepřímé veřejné podpory VaV na HDP Jižní Korea (0,14 %). V Japonsku dosáhl podíl úrovně 0,11 %. Přitom výdaje na VaV v Japonsku (134 662 v mil. USD v paritě kupní síly) byly v roce 2016 téměř 2krát větší než v Jižní Koreji.

Podíl nepřímé veřejné podpory na VaV ve vztahu k HDP ve většině zemí, které nejvíce investují do VaV, mezi roky 2014 a 2016 měl tendenci spíše klesat. Svou roli sehrálo rychlejší tempo růstu HDP, než bylo tempo růstu nepřímé veřejné podpory VaV. Výjimkou je pouze rychle rostoucí Čína, kde podniky mezi roky 2015 a 2016 navýšily výdaje na VaV o 12 % na 349 685 v mil. USD v paritě kupní síly.

GRAF 14: Nepřímá veřejná podpora VaV ve vybraných zemích OECD v roce 2016 /nebo poslední dostupný rok/ jako procentní podíl na HDP

Zdroj: OECD 2019

⁸ Bulharsko, Estonsko, Finsko, Chorvatsko, Kypr, Německo, Lucembursko, Švýcarsko

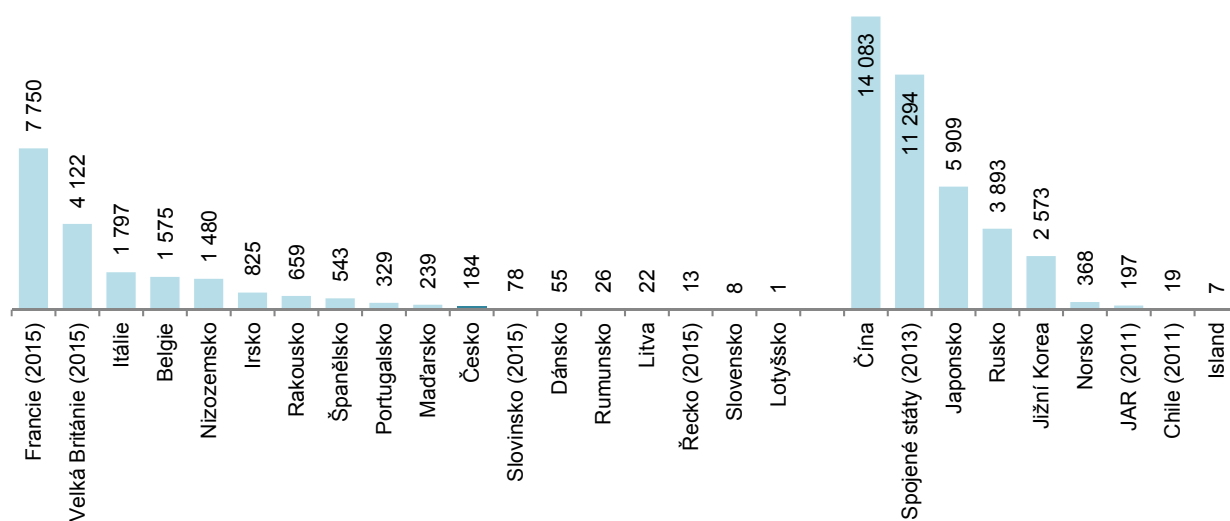
3.3.2 Vyšší nepřímé veřejné podpory VaV v paritě kupní síly

Nejvyšší absolutní částku nepřímé veřejné podpory VaV, měřeno v paritě kupní síly v amerických dolarech, obdržely v roce 2016 podniky v Číně (14 083 mil. USD). Druhé v pořadí se umístily Spojené státy s částkou ve výši 11 294 mil. USD (údaje za rok 2013). Výše nepřímé veřejné podpory VaV v Číně v posledních letech kontinuálně roste. Oproti roku 2010 došlo k více než dvounásobnému zvýšení⁹. Ve Spojených státech byl zaznamenán mírný růst. Za USA a Čínou se z hlediska objemu nepřímé veřejné podpory VaV překvapivě umístila Francie (7 750 mil. USD v PPP/ rok 2015), následuje Japonsko (5 909 mil. USD v PPP) a Rusko (3 893 mil. USD v PPP), které předstihlo Korejskou republiku. Částka nepřímé veřejné podpory VaV činila v případě Korejské republiky 2 573 mil. USD v PPP. Ve srovnání s Japonskem byla poloviční. Prvně uvedené země (USA a Čína) používají jako nástroj nepřímé veřejné podpory slevu na dani¹⁰.

V Evropské unii využívají nepřímou veřejnou podporu VaV nejvíce podniky ve Francii. Částka daňové podpory VaV poskytnutá francouzským podnikům byla téměř dvakrát větší než u podniků ve Spojeném království (4 122 mil. USD v PPP/ rok 2015). Ve zbývajících zemích EU výše nepřímé veřejné podpory VaV nepřesáhla hranici 2 mld. USD v paritě kupní síly.

Pozice České republiky je úměrná velikosti ekonomiky a objemu výdajů podniků na výzkum a vývoj¹¹. V roce 2016 dosáhla výše nepřímé veřejné podpory VaV v ČR 184 mil. USD (měřeno v paritě kupní síly). V rámci nových členských zemí EU, které přistoupily do EU v roce 2004, nás výší poskytnuté nepřímé veřejné podpory VaV předstihlo pouze Maďarsko (239 mil. USD v paritě kupní síly).

GRAF 15: Nepřímá veřejná podpora VaV ve vybraných zemích OECD v roce 2016 /nebo poslední dostupný rok/ v mil. USD (v paritě kupní síly)

Zdroj: OECD 2019

⁹ V Číně byla daňová podpora výzkumu a vývoje zavedena v roce 2009. Například v Německu, kde podniky v rámci EU nejvíce investují do VaV, stále není zavedena.

¹⁰ Blíže k nástrojům nepřímé veřejné podpory VaV v zemích OECD viz: <http://www.oecd.org/sti/rd-tax-stats.htm>

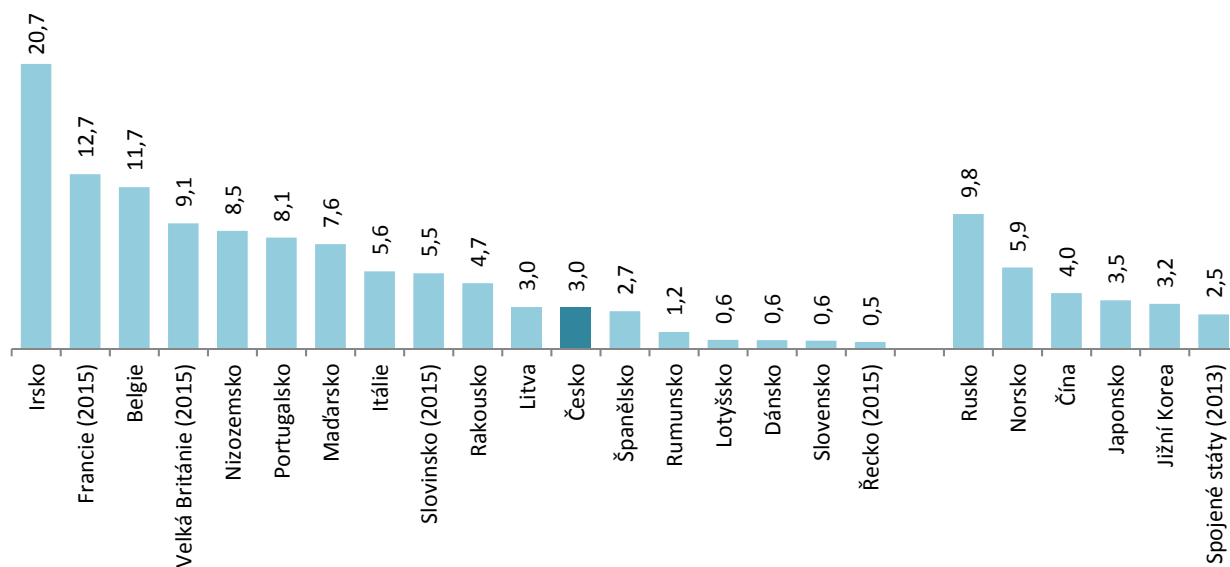
¹¹ Částka nepřímé veřejné podpory VaV je přímo úměrná objemu odečtených výdajů na VaV od základu daně. Blíže viz metodika.

3.3.3 Podíl nepřímé veřejné podpory VaV na celkových podnikových výdajích na VaV

Nejvyšší podíl (20,7 %) nepřímé veřejné podpory výzkumu a vývoje na celkových podnikových výdajích na VaV byl v roce 2016 zjištěn v Irsku. Následují Francie (12,7 % v roce 2015) a Belgie (11,7 %). Ve všech zbývajících zemích EU tento podíl nepřesáhl hranici 10 %.

V případě České republiky se nepřímá veřejná podpora VaV podílela na celkových podnikových výdajích na VaV rovnými 3 %. Čína dosáhla podílu rovných 4 %. Nižší podíl zaznamenaly Japonsko (3,5 %), Jižní Korea (3,2 %) a Spojené státy (2,5 %). V případě Spojených států je nutné vzít v úvahu, že poslední dostupná data jsou za rok 2013.

GRAF 16: Nepřímá veřejná podpora VaV ve vybraných zemích OECD v roce 2016 /nebo poslední dostupný rok/ jako procentní podíl na celkových výdajích na VaV v podnikatelském sektoru (BERD)

Zdroj: OECD 2019